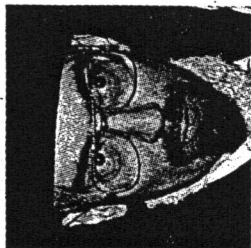

On the road

AF DAN TURELL

Forfatteren, der i efteråret udspandt sin bog nummer 81 - 'Mord i San Francisco' - har i femten år været, hvad han selv kalder 'rejsende i lyrik'. I Kroniken fortæller han om, hvordan turnélivet former sin mand - undervejs.

NÆYNER MAN begrebet turné vil de fleste nok nu om dage umiddelbart tænke på rockmusikere - om ikke af anden grund, så fordi de er den gruppe artister, der i højest grad har skiftevis lovsungnet, skiftevis forbandet turnélivet, livet på vejene. Ikke for det: Jazz-

hotel i Sønderborg, lige før baren - alias morgenbordssalen, alias restauranten - var ved at lukke, sad jeg sammen med to andre mænd som de eneste gæster og var - som de - langt, ligesom tøvende, på vej op til mit

For blot få årtier siden ville de fleste sikkert have associeret til teatergrupper på rejse - sådan som f.eks. Herman

fremmede under tilsvarende omstænd-

for DET kan ikke nægtes, at der er fanden til forskel på, hvordan man turnerer. Er man et hold, et band

f.eks., er en turné én ting - bl.a. en hel

digheder faldt vi naturligvis i snak om, 'hvad vi lavede'. Det, plus hvor man kommer fra, har altid været de to bedste spørgsmål at komme i kontakt med hinanden på. (Fraregnet, naturligvis, det kontant appellerende: 'Vil du med hjem?')

Den ene var, viste det sig, handelsrejsende i damelingeri, den anden i 'Spøg & Skæmt'-artikler. De medførte hver sin prøvekufter.

Efter at have afgivet disse oplysninger så de opfordrende på mig og min kuffert.

Jeg sagde, jeg var handelsrejsende i lyrik.

Først bagefter - sådan går det så ofte - blev jeg klar over, hvor præcist det var. Det var lige det jeg var og indimellem stadig er: Handelsrejsende i lyrik.

Og som sådan - om man så end kalder det taler, foredragsholder, oplæser eller stand-up comedian, for min skyld ingen alarm - har jeg turneret de sidste mindst femten år.

Danmark rundt - med højt humør, som en gammel bog i mine forældres kælder hed.

Men for resten da ikke bare Danmark. Også Sverige, Norge, Finland, Island og Grønland står på præstationslisten. Lige til et julekort fra For-

enings Norden.

I øjeblikket er det imidlertid Danmark, jeg tænker på.

Og Danmark solo. Det er vigtigt at pointere.

FOR DET kan ikke nægtes, at der er fanden til forskel på, hvordan man turnerer. Er man et hold, et band

f.eks., er en turné én ting - bl.a. en hel

del fest i gaden, et Matterhorn af vitser (hvoraf flere senere bliver stående og kun forstås som interne signaler i det specielle band), en anden fortrolighed, en slags ny familie. Det er i en vis forstand som en blanding af et ugelangt billardparti med gutterne og en udflygt med kegleklubben - blot bortset fra, at der arbejdes om aftenen.

Er man blot en duo, er det næsten som et nyt regteskab, hvor man lurer sig stadig tættere ind på hinanden. Det giver sig selv: Det bedste resultat fås ved det tættest mulige samarbejde, det tættest mulige samarbejde ved mest mulig - direkte eller indirekte - viden om hinanden, den størst mulige viden ved at være sammen. Ikke blot på scenen, men om de mest trivielt codyle hverdagsting: Hvornår toget går, om hotelværelserne er reserveret (og hvis fejl det er, de ikke er), hvem der køber aviser, hvem der vækker, hvem der checker regnskabet.

Jeg har prøvet både gruppen og duoen - og med samme fornøjelse. Men oftere end noget andet har jeg turneret solo. Ikke specielt af lyst, men fordi det nu engang er det mest overkommelige - ikke mindst økonomisk, for arrangementerne. Og det er en helt tredje fornemmelse: Som at have en - endda medbragt! - mundkurv på. Jo, man taler med mange mennesker, man træffer nye personer, man får nye ting at vide fra ganske andre vinkler. Men det, man overhovedet rejser for, det der ligger inde bag huden: Aftenens forstilling, jobbet - om det kan man ikke tale med nogen. Man har stået der alene, har talt alene - og er gået alene.

Man har sine fornemmelser om af-

tenens forløb. Man véd visse passager af én eller anden uforgribelig grund gik forbandet godt i aften, pludselig fik en ny drejning - mens andre, lige så pludseligt, virkede uldne og ikke gik rigtig hjem. Eller er det indbildning? Opfattede man nu rigtigt - i gang som man var med fortsættelsen, *presto*, *presto*?

Det er i de situationer, man savner som et nyt regteskab, hvor man lurer sig stadig tættere ind på hinanden. Det giver sig selv: Det bedste resultat fås ved det tættest mulige samarbejde, det tættest mulige samarbejde ved mest mulig - direkte eller indirekte - viden om hinanden, den størst mulige viden ved at være sammen. Ikke blot på scenen, men om de mest trivielt codyle hverdagsting: Hvornår toget går, om hotelværelserne er reserveret (og hvis fejl det er, de ikke er), hvem der køber aviser, hvem der vækker, hvem der checker regnskabet.

JEG ARBEJDER - når jeg ellers tænker over det - med et begreb jeg kalder *turné-trance*. Lad os f.eks. sige - det har længe været min norm - en uges tid eller to med to job om dagen: Ét i dagtimerne og ét om aftenen, som regel i hver sin by.

Man drøjer hjemmefra. Man har pakket sin kuffert, og man har prøvet det før, så man er (som meget rejsende automatisk bliver) professionel kuffertpakker. Så-og-så-meget skiftetøj, lidt (men ikke for meget) at læse i, en

lille forsyning af hovedpinepiller (eller hvad man nu bruger) og frem for alt de praktiske ting man véd, man ellers pludselig vil mangle: tandbørste, saks, notesblok, pen - og naturligvis (og fornuftigvis) et godt Danmarks-kort. (Ingen reklame, men jeg bruger det fra Geodætisk Institut. Bedre findes ikke).

Man er (nogenlunde da) frisk og veloplagt. Familien er kysset farvel, forpligtelserne for ugen i øvrigt ordnet - nu skal man ud og opleve sit land fra alle kanter, *once more*.

Mandagens to job, i f.eks. Odense og Nyborg, har vist sig at fungere. Man er i gang og i hak. Man tager ind på sit

hotel. Et lille klaustrofobisk værelse, men hvad, man er jo kun sig selv. Hvor megen plads skal en spinkel - enlig mand bruge til at sove på? Det er jo kun en enkelt nat!

(Men vær dig, oh! vær dig: Livet består af enkelte nætter!).

Alt er for så vidt i orden. Men: Efter to job har man så meget adrenalín i sig, at man ikke bare kan slappe af uden videre. Det var her, man skulle have haft de andre. Alt efter tempera-

ment er det nu, man enten styrer ud i byen for at finde et værtshus med (vigtigere end selve drinken) nogle *mennesker*, eller nu man - den anden type - læser en hel sydamerikansk roman eller sender postkort til Faster Olga. (Den sidste type er, indrømmet, ret sjælden, men den findes).

For, stadig efter smag: Noget skal der til for at slappe af, hvad enten det så er tre guldbøjere, seks cigaretter eller en pibe tjald - eller alle tre ting.

Man sover under alle omstændigheder mærkeligt og tungt, bedøvet og halv vågen på én gang, som man altid sover i en fremmed seng. Man véd så udmærket man har bestilt vækning, og alligevel vågner man præcis et kvarter før den kommer. Så véd man, man er på turné.

Man tager tøjet på med en hastighed som i en gammel stumfilm og har pakket et er rejsekur, når vækningen endelig kommer. Man sluger en kop kaffe og går ned til banegården, der lige så geniale som bekvemt i ni ud af ti mellemstore danske byer ligger lige over for hotellet eller hotellerne. Man køber sine aviser og sætter sig ind i toget, checker (fuldstændig overflø-

digte) sit ur og ser endnu en gang på dagens første kontrakt, som om man ikke kunne den udenad fra i aftes.

Nu er det, turné-trancen indtræder. Er det det, at de to første job begynder at summe i benene? Er det den mærkelige tunge hotel-søvn? Er det togets rytmiske bevægelser på vej op mod det midtjyske landskab? Er det bevidstheden om de præcis fem kvar-

ter til næste job, hverken mere eller mindre, og den deraf følgende transportbudsbevidsthed om det næste tog til det næste job før det næste hotel? Eller er det bare en hekserygs-cocktail af det hele? I hvert fald: Dr. Jekyll skifter diskret til Mr. Hyde. Nu er man Zombie. Der eksisterer kun én ting i verden, og den ene ting er turneen.

Det betyder ikke, at man ikke kan tale – endog 'kommunikere' – med andre, de ser det ikke, det er en eksklusiv indvendig proces. Det betyder heller ikke, at man ikke tænker på sine kære og sine venner, ikke at man glemmer at ringe hjem, ikke at man ikke spontant griner ad en god vits fra nabosædet i togkøpeen. Men man er på turné, og det er de andre ikke. Der er glæselag mellem én og omverdenen.

Til formiddag er man godt nok i Vejle, ja – men i alt to timer, for man er i Ålborg i aftes. Og i morgen snupper man lige Århus og Kolding. Det kunne have været omvendt – og ville have været lettere – men sådan faldt kortene altså denne gang.

Efter et par dage føler man sig som eneste medlem af sin egen lille klan eller logs. Her *farer* man rundt, time for time, dag ud og dag ind, og alle de andre, de bliver bare stående i byen

hvor de står.

Det er, når man er nået så vidt i sin turné-trance, man begynder at forstå, hvorfor cirкусfolk altid kaldte alle andre 'private'. Der bliver noget let sigøjneragtigt over selv en sølle kedsomme-lig slipsebehængt handelsrejsende i lyrik.

FOR HANDELSREJSENDE er det, ved Gud! Det er ikke bare at holde sin tale (eller hvad man nu vil kalde det), det er lige så meget – for at blive i jargonen: Kundeplejen, det drejer sig om: Signaturerne i de fremrakke bøger; hilsenen til dén eller dén man kender – derhjemme, autograflæggerne (hvad *gør* de med dem?), de unge gymnasiaster der 'selv skriver' og har taget manuskripter med. Ekstra ydelsener. Frynset. Og bemærkningerne der falder og stille siver ned igennem alle årene, som båret af en nådesløs naturlov (hvad de vel er):

– Nå, skal du så hjem nu, eller skal du videre?

– Ja, du har jo været her før ...

– Det var jo eleverne, der ville have dig ... De har *selv* valgt, det synes jeg du skal vide ...

– Du skal vel først nå 14:28, ikke? Vil du have en kop kaffe – eller en øl?

– Jeg kan da lige køre dig til stationen – jeg skal samme vej ...

– Skriver du så på en ny bog?

Lutter, lad det være sagt, venlige,

betænksomme, elskverdige sætning-

ger. Fast forekommende *riffs* i turné-

livet. Quo vadis. Hvor kommer du fra,

og hvor skal du hen? Nå, dér? Du må

endelig kikke ind på Bissens Bodega,

hvis du går i byen – det er stedet. Jeg

kender tjeneren, hils ham fra mig ...

Så vidt stemmerne.

Og ansigterne. Efter tilpas lang tid

flyder også de sammen, de man møder.

De altid så umenneskeligt flinke

DSB-kontrollører. Damerne (og her-

nerne) bag disken i den kiosk, hvor

man kun handlede den ene gang i sit

liv. De skiftende taxichauffører man

kun *lige* når at få en begyndende

samtale i gang med. De (ofte) unge

og smilende uniformsklædte piger i

receptionerne, der i hastig rækkefølge

modtager og udleverer nøgler af en vis

og *må* servere – det ene og det andet

for én. De der henter og bringer, de der

siger velkommen og tak for i aftes, de

der har en blomst med.

Man er uden for alt. Andre passer

deres, køber ind og henter børn, laver

mad og passer have. Man bliver påsat

op og pudset af. Man er overgivet

instansernes vold, transportens og ho-

tellerens, man skal ikke så meget som

tømme sin papirkurv, og man er an-

svarfri som aldrig hjemme.

Der kræves kun ét af én: At man

passer jobbet, de to gange om dagen.

Og netop derfor afpasses døgnnet efter

dét, banalt sagt sover, spiser og skider

man så det passer med jobbet – for der

er ikke andet end turneen.

Som med stemmerne og ansigterne,

således også med byerne.

Da jeg begyndte at turnere – det er

som sagt femten år siden, sådan ca. –

smeltede byerne sammen for mig.

Dvs.: De byer jeg ikke kendte i forve-

jen. Eller sagt på en anden måde: Hvor

mange danske byer kender De? Jeg

mener ikke hvor mange De kan udpege

på kortet – men hvor mange har De

været i, sovet i, snuset til? Som decide-

ret københavnere kendte jeg stort set

kun Odense, Århus og Ålborg godt –

plus, af forskellige grunde, Silkeborg,

Viborg og Ringkøbing.

Så de første turné-år var én forvir-

ring af stadig nye rådhouse, jernbanes-

tationer, hoteller, parker, hoved- og

gæder, kroer, butikker.

NU FLIMRER de ikke mere, byerne.

De femten år har gjort deres. Ikke for

at prale, men jeg kan vise en aalbor-

genser rundt i Kolding, dirigere en

århusiansk bilist i Sønderborg og for

den sags skyld vise en københavner en

genvej i Søby. Jeg kan anbefale et godt

hotel i Odense (jeg har prøvet dem

alle!), og jeg ved præcis hvor mange

minutter der går i Intercity-toget fra

Vejle til Horsens og hvornår det *ikke*

kan betale sig at tænke en cigaret. Når

jeg vågner om morgenen i et nyt hotel-

værelse, behøver jeg ikke længere

spørge mig selv om hvor jeg er, jeg kan

bare se ud ad vinduet, og *skylinen* siger

utvetydigt: Hjørring.

Det mærkelige er, at de byer aldrig

virker på samme måde, når man er der

– som cirkusfolkene sagde – *privat*.

Jeg har fra tid til anden prøvet at

besøge byer, jeg havde været på job i –

betragte dem ganske civilt, med kone

og barn, på almindelige, ferieagtige sé-

til-dén-og-dén løsagtige ture.

Det er helt andre byer. Jeg kan slet

ikke genkende dem – andet end sil-

huetten.

Det er som om de virker langt mere

stillestående og *fredelige* nu! Som om

nogen har dysset dem til ro med et

sovepulver.

Selvfolgelig er det en illusion, eller

rettere: den sædvanlige selvspejling.

Man er vant til at være på job i denne

by, vant til at blive ophidset, stimule-

ret, adrenaliniseret. Man er vant til at

skulle nå så meget som muligt af

enhver slags på så få timer som muligt.

Og nu er man der bare, og ingen har

krav på én, og der er ingen deadline og

ingen nervøse arrangør der ser på uret

mens man selv i sin forsinkede taxi gør

det samme – og mindst lige så nervøst.

Så meget forandrer turné-trancen

én selv og én oplevelse af virkelighe-

den. Men, altså: Kun når man er alene,

og alene om alt.

Nogle synes, det må være et *spæn-*

dende liv, andre kalder det et rakker-

liv. Jeg synes naturligvis, ud fra egne

blandede erfaringer, det er begge dele,

der er ingen modsætning – det ville

næppe være spændende, hvis det ikke

netop var et rakkerliv.

Og når det ender – for denne gang,

hver gang – er det som en ballon der

revner, et dæk der bliver piftet.

Det er bare gået over stok og sten,

turné-trancen har for længst fejret

sine første jubilæer og er gået i blodet

– og så pludselig står man dér på det

sidste job og indser det er det sidste

job.

Om to timer afgår bilen, båden, bus-

sen, toget, flyet til København. Om to

timer er det *All Over Now, Baby Blue*.

På hjemvejen passerer hele turneen

igennem hukommelses-maskinen.

Sted for sted, by for by, publikum for

publikum, de fede årtener, de halvfede,

de andre, uundgælige, de inspirerede

og de rutinerede. Langsomt forsvinder

Zombien. Langsomt bliver Mr. Hyde

igen til Dr. Jekyll.

Man bliver ved med at forklare sig

selv, at der er ikke noget job i aftes,

ikke noget tog at nå i morgen. Man

skal *hjem*.

Og når man så kommer hjem, er det

skik at man (jeg) siger til familie og

venner, at det var en pissehård turné,

så afgjort den værste og hidtil mest

krævende, og nu gider man altså heller

ikke al den raslen omkring mere.

Det er det uigenkaldeligt sidste

nummer. Også det har jeg spillet i

femten år.

DAN TURÉLL